06.11.2026

SELETUSKIRI Vabariigi Valitsuse korralduse „Vabariigi Valitsuse 12. oktoobri 2017. a korralduse nr 281 „Vabatahtliku keskse hankija määramine info- ja kommunikatsioonitehnoloogia valdkonna riigihangetes“ muutmine ja Vabariigi Valitsuse 4. märtsi 2024. a korralduse nr 56 „Vabatahtliku keskse hankija määramine info- ja kommunikatsioonitehnoloogia valdkonna riigihangetes“ kehtetuks tunnistamine“ eelnõu juurde

1. Sissejuhatus

Eelnõu eesmärk

Eelnõu eesmärk on viia info- ja kommunikatsioonitehnoloogia valdkonna vabatahtlike kesksete hankijate määramise korraldus kooskõlla riigi IKT-reformi raames tehtavate asutuste ümberkorraldustega ning tagada keskse hankimise ülesannete täitmise järjepidevus.

Eelnõuga muudetakse Vabariigi Valitsuse 12. oktoobri 2017. a korraldust nr 281 „Vabatahtliku keskse hankija määramine info- ja kommunikatsioonitehnoloogia valdkonna riigihangetes“ seoses Riigi Info- ja Kommunikatsioonitehnoloogia Keskuse (edaspidi RIT) ühinemisega Riigi Infosüsteemi Ametiga (edaspidi RIA), mis hakkab edaspidi täitma vabatahtliku keskse hankija ülesandeid, Registrite ja Infosüsteemide Keskuse (edaspidi RIK) ümberkorraldamisega ja ümbernimetamisega Riigi Digikeskuseks ning seoses Rahandusministeeriumi Infotehnoloogiakeskuse (edaspidi RmIT) riigihanke korraldamise teenuse üleandmisega Riigi Tugiteenuste Keskusele (edaspidi RTK). Samuti tunnistatakse kehtetuks Vabariigi Valitsuse 4. märtsi 2024. a korraldus nr 56, millega määrati Keskkonnaministeeriumi Infotehnoloogiakeskus (edaspidi KEMIT) vabatahtlikuks keskseks hankijaks kolmes valitsemisalas, kuna KEMIT korraldatakse alates 01.01.2027 ümber ja ühendatakse Riigi Digikeskusega.

Muudatused on seotud riigi IKT-reformiga, mille eesmärk on vähendada IKT korralduse killustatust ja ülesannete dubleerimist, koondada teenuste osutamiseks vajalikku kompetentsi ning parandada teenuste kvaliteeti, turvalisust ja kulutõhusust. Vabariigi Valitsuse 11. juuni 2026. a kabinetinõupidamisele esitatud IKT-reformi memorandumi kohaselt ühendatakse RIT RIA-ga alates 1. jaanuarist 2027 ning avaliku sektori IKT-baasteenuseid osutab alates 2030. aastast üldjuhul RIA. RIK-i ümberkujundamine Riigi Digikeskuseks toetab arendus- ja haldusvõimekuse koondamist ning mitme valitsemisala teenindamist.

Käesoleva eelnõuga ei otsustata asutuste ümberkorraldamist ega kehtestata kohustusliku keskse hankimise uusi tingimusi. Eelnõu ajakohastab vabatahtlike kesksete hankijate määramist, lähtudes asutuste muutuvast korraldusest.

Korralduse andmise õiguslik alus on riigihangete seaduse § 42 lõige 2.

Korralduse eelnõu ja seletuskirja koostasid Justiits- ja Digiministeeriumi digiriigi osakonna teenuste talituse nõunik Alar Teras (e-post: alar.teras@justdigi.ee) ning Riigi Info- ja Kommunikatsioonitehnoloogia Keskuse õigus- ja hankeosakonna osakonnajuhataja Mirjam

Virosiim-Kuhi (e-post: Mirjam.Virosiim-Kuhi@rit.ee). Seletuskirja koostamisel on kasutatud tehisarurakendust *Copilot*.

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Muudatuste vajadus ja sisu

Eelnõu koosneb kolmest punktist. Punktiga 1 muudetakse korralduses nr 281 nimetatud vabatahtlikke keskseid hankijaid ja neile tehtud viiteid. Punktiga 2 tunnistatakse kehtetuks KEMIT-i vabatahtlikuks keskseks hankijaks määramise korraldus. Punktiga 3 sätestatakse korralduse jõustumine.

Eelnõu punkt 1. Vabatahtlike kesksete hankijate ajakohastamine

Eelnõuga muudetakse korralduse punktide 1 ja 2 tekst ning asendatakse see uuega.

Muudatus on vajalik seoses RIT-i ühendamisega RIA-ga. Muudatuse tulemusena määratakse RIA info- ja kommunikatsioonitehnoloogia valdkonna vabatahtlikuks keskseks hankijaks. Keskse hankija ülesande sidumine ülesandeid ja teenuseid vastuvõtva asutusega võimaldab jätkata kokkulepetel põhinevat keskset hankimist ning hoiab ära olukorra, kus korraldus viitab tegevuse lõpetanud asutusele. Vabatahtliku keskse hankija staatuse ajakohastamine on eristatav asutuse põhimäärusest ja ümberkorraldamisotsusest: käesoleva korraldusega määratakse keskne hankija riigihangete seaduse tähenduses, mitte üksnes asutuse üldised ülesanded.

Muudatus kajastab ka RIK-i ümberkujundamist Riigi Digikeskuseks ja tagab, et vabatahtliku keskse hankija määramise korralduses kasutatakse asutuse ajakohast nimetust. Riigi Digikeskuse tegevusvaldkond hõlmab IKT-teenuste pakkumist, arendamist ja haldamist ning põhiülesanded muu hulgas nende teenuste hankimist.

Muudatus on seotud ka RmIT-i riigihanke korraldamise teenuse üleandmisega RTK-le alates 01.01.2027. RTK on määratud vabatahtlikuks keskseks hankijaks avaliku sektori hankijate riigihangete korraldamiseks Vabariigi Valitsuse 29.09.2022 korraldusega nr 267.

Eelnõuga ei muudeta hankemenetluste liike, piirmäärasid ega hangitavate asjade ja teenuste loetelu. Seetõttu ei ole käesoleva eelnõu põhjendustena asjakohased lähte-seletuskirjas esitatud kohustusliku keskse hankimise piirmäära ja töökoha seadmete CPV-koodide muutmise käsitlused.

Eelnõu punkt 2. KEMIT-i vabatahtlikuks keskseks hankijaks määramise korralduse kehtetuks tunnistamine

Korralduse kehtetuks tunnistamise eesmärk on korrastada vabatahtliku keskse hankimise õiguslikku alust seoses KEMIT-i ülesannete kavandatud üleminekuga Riigi Digikeskusele ning vältida senise eraldiseisva määramisakti säilitamist olukorras, kus vastavaid ülesandeid täidavad ümberkorraldamise järel teised asutused.

Muudetud korralduse nr 281 alusel saab Riigi Digikeskus kokkuleppel hankijatega korraldada IKT-valdkonna riigihankeid ka KEMIT-i seni teenindatud valitsemisaladele. Hankeülesannete tegelik üleminek eeldab siiski vastavate ülesannete, pooleliolevate menetluste ja kokkulepete

üleandmise korraldamist. Korralduse nr 56 kehtetuks tunnistamine ei määra iseenesest konkreetse menetluse jätkajat ega asenda vajalikke üleandmistoiminguid.

Eelnõus kavandatud 1. jaanuari 2027 jõustumisaeg tähendab, et sellest kuupäevast ei saa KEMIT vabatahtliku keskse hankijana tegutsemisel enam tugineda korraldusele nr 56. Kuna reformi rakendamise õiguslikus kaardistuses on KEMIT-i ülesannete üleminek kavandatud 1. veebruariks 2027, tuleb enne korralduse vastuvõtmist täpsustada keskse hankimise korraldus jaanuaris 2027. Vajaduse korral tuleb korralduse nr 56 kehtetuks tunnistamisele ette näha hilisem jõustumisaeg.

Eelnõu punkt 3. Jõustumine

Korraldus on kavandatud jõustuma 1. jaanuaril 2027. Jõustumisaja eesmärk on rakendada vabatahtlike kesksete hankijate muudatused kooskõlas asutuste ümberkorraldamisega. KEMIT-i puudutava muudatuse ajastamise küsimust käsitletakse täpsemalt seletuskirja punktis 6.

3. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõuga ei võeta üle Euroopa Liidu õigusakte ega muudeta riigihangete korraldamise materiaalõiguslikke või menetluslikke nõudeid. Eelnõu käsitleb riigisisest keskse hankimise korraldust riigihangete seaduse alusel.

4. Korralduse mõjud

Mõju riigiasutuste ja kohaliku omavalitsuse üksuste asutuste korraldusele

Muudatused puudutavad vahetult RIA-t, Riigi Digikeskust, RIT-i, RmIT-i ja KEMIT-it ning keskse hankimise kokkuleppeid kasutavaid hankijaid.

Korraldus suurendab õigusselgust, viies vabatahtlike kesksete hankijate määramise kooskõlla asutuste ümberkorraldustega. See toetab hankekompetentsi säilimist ning teenuste planeerimise, hankimise ja osutamise omavahelist seostatust.

Keskse hankimise eelised on asjakohased ka vabatahtliku keskse hankimise puhul: vajaduste koondamine võib võimaldada mastaabisäästu, lahenduste standardiseerimist, infoturbenõuete ühetaolisemat rakendamist ja olemasoleva oskusteabe tõhusamat kasutamist. Käesolev korraldus loob nende eeliste kasutamiseks õigusliku järjepidevuse, kuid ei taga iseseisvalt kindla suurusega kokkuhoidu. Tegelik mõju sõltub hankijatega sõlmitavatest kokkulepetest ja korraldatavatest hangetest.

Üleminekuajal võib ajutiselt suureneda asjaomaste asutuste töökoormus, sest tuleb ajakohastada kokkuleppeid, hankedokumente, kontaktandmeid ja riigihangete registri õigusi ning korraldada pooleliolevate menetluste jätkamine. Võimalik ebasoovitav mõju on ebaselgus selles, milline asutus vastutab konkreetse hanke või raamlepingu täitmise korraldamise eest. Seda riski vähendavad selge ülesannete jaotus, dokumenteeritud üleandmine ning hankijate ja lepingupartnerite õigeaegne teavitamine.

Kohaliku omavalitsuse üksustele ega nende asutustele ei panda korraldusega uusi kohustuslikke ülesandeid või kulukohustusi. Keskse hankimise võimalik kasutamine toimub kokkuleppel ning kohaldatava õigusraamistiku piires.

Mõju ettevõtjatele ja muudele isikutele

Korraldusega ei kehtestata ettevõtjatele uusi nõudeid, aruandluskohustusi ega hankemenetluses osalemise tingimusi. Muutuda võivad hankemenetluse korraldaja või hankelepingu täitmist korraldava asutuse nimetus ja kontaktandmed, millest tuleb asjaomaseid ettevõtjaid teavitada.

Korraldus ei muuda iseenesest sõlmitud hankelepingute tingimusi ega otsusta nende lõpetamist.

5. Eelnõu rakendamisega seotud riigi ja kohaliku omavalitsuse tegevused, eeldatavad kulud ja tulud

Korralduse rakendamisel tuleb asjaomastel asutustel tagada keskse hankimise ülesannete järjepidev täitmine. Selleks tuleb vajaduse korral:

- ajakohastada keskse hankimise kokkulepped ja asutusesisesed hankekorrad;
- määrata pooleliolevate riigihangete ning kehtivate raam- ja hankelepingutega seotud ülesannete täitjad;
- vormistada vajalikud üleandmis-vastuvõtmisaktid ja muud dokumendid;
- ajakohastada riigihangete registri andmed ja kasutajaõigused;
- teavitada hankijaid, pakkujaid ja lepingupartnereid muudatustest.

RIT-i ülesannete üleminek RIA-le ning KEMIT-i ülesannete üleminek vastuvõtvatele asutustele ning RmIT-i riigihanke korraldamise teenuse üleandmine RTK-le tuleb korraldada kooskõlas asjaomaste ümberkorraldamisotsuste ja kohaldatavate õigusaktidega. Käesolev korraldus ei asenda personali, vara, eelarve, asjaajamise ja lepingutega seotud eraldi toiminguid.

Korraldus ei sätesta täiendavat rahastamist ega uusi tulude laekumise aluseid. Keskse hankimise ülesannete täitmise kulud kaetakse asjaomaste asutuste eelarvetest. Nimetuste, kokkulepete ja registriandmete ajakohastamisega võib kaasneda ühekordne tööajakulu, kuid selle eraldi rahalist hinnangut lähteandmetes esitatud ei ole.

IKT-reformi tervikuna kavandatud kulusäästu ei saa käsitada üksnes käesoleva korralduse otsese rahalise mõjuna. Korraldus toetab reformi rakendamist, tagades vabatahtliku keskse hankimise õigusliku aluse ajakohasuse.

Kohaliku omavalitsuse üksustele ei kaasne korraldusest uusi kohustuslikke tegevusi ega otseseid täiendavaid kulusid.

6. Korralduse jõustumine

Eelnõu kohaselt jõustub korraldus 1. jaanuaril 2027.

RIT-i asendamine RIA-ga on seotud RIT-i tegevuse lõpetamise ning tema ülesannete, õiguste ja kohustuste RIA-le üleandmisega alates samast kuupäevast. Nii on võimalik tagada vabatahtliku keskse hankija ülesannete täitmise järjepidevus.

RIK-i nimetuse asendamine Riigi Digikeskuse nimetusega ajakohastab keskse hankija määramise korralduses asutusele tehtud viited.

RmIT väljajätmine korraldusest on seotud riigihanke korraldamise teenuse üleandmisega RTK-le.

Korralduse nr 56 kehtetuks tunnistamise jõustumisaeg tuleb siduda KEMIT-i keskse hankimise ülesannete tegeliku üleminekuga. Reformi õiguslikus kaardistuses on KEMIT-i ülesannete üleminek Riigi Digikeskusele kavandatud 1. veebruariks 2027. Seetõttu tuleb enne eelnõu vastuvõtmist kinnitada, kas korralduse nr 56 alusel täidetavad keskse hankimise ülesanded antakse üle juba 1. jaanuarist 2027 või on põhjendatud selle korralduse kehtetuks tunnistamine alates 1. veebruarist 2027. Viimasel juhul tuleb eelnõu punktis 3 näha punktile 2 ette eraldi jõustumisaeg.

7. Eelnõu kooskõlastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Eelnõu esitatakse eelnõude infosüsteemi EIS kaudu kooskõlastamiseks ministeeriumidele ja Riigikantseleile ning arvamuse avaldamiseks Keskkonnaministeeriumi Infotehnoloogiakeskusele, Registrite ja Infosüsteemide Keskusele, Riigi IT Keskusele, Riigi Infosüsteemi Ametile, Rahandusministeeriumi Infotehnoloogiakeskusele.